

Titel: BREV TIL: Gunnar Bech FRA: Paul Diderichsen (1962-04-23)

Citation: "BREV TIL: Gunnar Bech FRA: Paul Diderichsen (1962-04-23)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/catalog/Ih-texts-kapsel_004-shoot-workidUtilg636_0000_004_Diderichsen-Bech_0030/facsimile.pdf (tilgået 20. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

23.april 1962

Kære GB,

Det gøde væjr. denbare familie og farremantikkens præhistorie har taget så meget af min phøskeferie at jeg først i aften får tid til at tanke over din infinitteksi og til at prøve på at formukere nogle af mine ensdagsbetragtninger.

Jeg kan derfor ikke nå at arbejde mig ind i nogle af de problemer, hvis løsning i praksis først bliver mulig (eller i det mindstelettes væsentlig) ved din metode; men jeg er ganske klar over at metodens værdi først og fremmest afhænger af den hjælp man har af den ved fremstillingen af de konkrete sprogbrugeregler. Jeg må indskrænke mig til nogle mere almindelige synspunkter, som du, så vist jeg forstår, selv viser dig nogen usikker over for.

Arbejdet bærer tydeligt præg af at være blevet til under arbejdet med ganske bestemte, også specielt tyske problemer (former som zu liebender og sitzen bleiben algn.). Fra undtagelsen over infinitivmarkedet er følget uløst udvidet til sværtige infiniteter, også af dit sidste udkast gengår det at du er i ferd med at forstørre yderligere udvidelser, men at disse vil kræve en dybere indstrømning i det teoretiske grundlag for metoden.

Metodens styrke børstør sjænsynlig i at den er blevet tilpasset til et enermt materiale og har vist sig velegnet til at ordne og beskrive dette. Denne svaghed berører på at den går ud fra visse traditionelt eller vilkårligt opstillede kategorier, uden at sætte disse i relation til almene principper for etablering af grammatiske kategorier, definition af styrelse m.m.

Allerede sammenstillingen af de 6 "infinitte former" i § 1 er jo i høj grad problematisk: de 2 tæn inden for hver status

2

heldes je i 2.eg 3.status sammen alene ved stammens udtryk
(eller ,om man vil ved synkretisme i visse tilfælde),medens
der i fx 1.status hverken synes at være noget i udtryk eller
indhold der forbinde dem. Kjækkelxxxxxxxxx Jeg førstår da
også at du nu er tilbjsjelig til at mene at 2.trin må behandles
sammen med adjektiverne,sem de grammatiske (i flekten og syntaks)
står så nær.

Men også de 3 status i 2.trin synes kun at holdes sammen
ved det negative træk,at de savner bøjning i tempus,medus og
person. Men dette udelukker vel ikke at man kunne opfatte dem
som "neutrale" former inden for én eller flere af disse kate-
gorier (hvad man jo også har forestgt,måske uden større held)
og det er i al fald næppe tilstrækkelig basis for épstilling
af en kategori. Fermentlig bygger du på det faktum at de kan
"ombyttes på samme plads",når det "styrende" verb ombyttes,
men dette omtales så vidt jeg husker ikke,og der tages derfor
heller ikke stilling til,hverdåen de i det hele skal indfajesm
i verbalsystemet. Lige så list får man at vide efter hvilke
regler forsnatillede elementer kan opfattes som bøjningsfemmer.
Også præpositionen zu (og fransk de og à) kan få optræde under
betegnelser der ligner "styrelse" i en eller anden forstand,og
de perifrastiske former (der i samme § opfattes som syntaktiske
dannelser) kunne vel med samme ret inddrages i tempussystemet
(hvad enten dette nu i tysk kan estableres på grundlag af sty-
relse eller ej). - I svrigt gives der heller ingen begründelse
af,hverfor man ikke vrager den traditionelle opfattelse at
participium (og supinum) samt infinitiv (perifrastisk) er
tempusbøjet,eller at de er en art medi (navnesmåde,tillægsmåde)
der defektiverer bøjning i person (og numdrus).

Dine operationer med C-merfemmer i § 4 øfl. forekommer mig
ikke indlysende,men jeg vever ikke at diskutere dette neder-
dragtige spørgsmål.

Jeg tror ikke sige, om statusrekten er hemenox i glossematisk forstand (og om det overhovedet vil kunne opfattes som en merfemkategori efter denne tesri). Men man burde vel i § 5 have gjort opmærkeom på at hele Hj.s elegante merfemsystem vil bryde sammen, hvis status skal inddelmes. Dette er naturligvis ingen afgørende indvending, da det blot vil betyde at tysk har et merfemsystem som sviger fra den type af indeeurepæisk som Hj. siger til i sin oversigt.

Langt alvorligere er det problem der melder sig i § 7, nemlig om status (eg Stufen?) er innehedsatsrelater. Man får nemlig intet svar på det enfoldige spørøgsmål, hvorixxerxxixxixxx dan disse innehedsatsrelater manifesteres semantisk. Ganske vist kan innehedsatsrelater være latente (semantisk umanifesterede eller sammenfaldne), men i alle hidtil kendte tilfælde har man dog fundet tilfælde hvor man kunne tillægge dem en betydning (genus, fx.). Hør de så tilmed i mange tilfælde også her fermenterne, bliver de rigtignek neget skyggesagtige. Så vidt jeg kan se, minder status (navnlig zu) langt mere om hvad sk træder obligatorisk i koldste konnektiver, dvs. strrelser der indikker under givne betingelser, eg(derfor) ikke har noget semantisk inneheld. Hj. har ganske visst måttet opgive sin oprindelige definition af konnektiver, men og har ikke erstattet den med en ny eg bedre, men jeg tror faktisk at det er strrelser af denne art vi her har at gøre med.

Argumentet i § 9 stk.3 er meget farligt: hvad kan der ikke komme ud af at opstille kategorier på grundlag af parallelisme i fermenterne? (beek:beek-s // run:run-s osv.).

Disse indvendinger er dog perifere i relation til din metode; den vil kunne gennemføres selv om man opfatter status som konnektivfenomener, og uafhængigt af, hvordan man i det hele opstiller vrebalsystemet.

I § 17 indføres de famose liggninghedsstegn (som jeg af tekniske grunde må erstatte med kolon). I stk.3 betyder $V_e:V^l$ blot: Efter de symboliseringsregler vi har indført, vil en størrelse der betegnes V_e altid, set fra et andet synspunkt være at betegne som V^l .

I § 19 indføres en ny anvenfelse, nemlig at sætte lighedsstegn mellem et ord i en bestemt tekst og de signaturer dette erd eller led må betegnes med iflg. de opstillede regler. ~~xxxxxxxxxxxxxxengtxx..~~ Strengt taget burde haben være gentaget først hvært af de tre lighedsstegn, idet det første lighedsstegn angiver en "betegnelsesrelation" medens de to sidste blot angiver at det i den følgende sætning er det samme ord der i henhold til systemet har de angivne signaturer.

3.Kapitel.

§ 22: Hverden skelner man iflg. denne definition mel. subjekt og prædikativ?

Stk. 2: Det forekommer mig meget farligt at følge traditionen heri at man først opstiller nogle størrelser "intuitivt" og dernæst finder disse "legiske" (dvs. semantiske??) størrelsers "fremst-spræglige funktioner".

Men hvis man førstår "legiske" i dets oprindelige betydning er det ikke en intuitiv og endnu mindre en semantisk størrelse, men et udtryk for en transformationsregel: hvis vi overskriver den "skjulte" eller "infinite" sætning med en finit sætning (udtrykket før en legisk dom), ~~xxx~~ vil det pågældende ord (led) blive subjekt.

I denne praksis har der dog været en væsentlig uklarhed, som jeg ikke ved om negen grammatik klart har taget stilling til. Det siger nemlig ikke udtrykkelig om den givne "legiske"

nsøvendigvis bør være i aktiv form. Man bruger derfor ikke sjælen "legisk subjekt" om det ~~maxx~~ led (helst objektet), der ville blive subjekt ved aktiv vendig af en passiv (finit eller infinit)sætning, altså med betydningen "agens" (i ordets videste betydning, medemfattende: han fik kls). Denne dobbelthed synes du på en eller anden måde at fået med fra dit intuitive udgangspunkt, idet ligefrem sidestille "legisk subjekt" og "agens" som akvivalente udtryk.

§ 23: Her ses færvirringen ved et tilsynsladende uskyldigt indfx else af (vilkårige, men hensigtsmessige?) symboler. Hvis du mener "subjekt" eller "agens" (og det fremgår ikke engang klart hvilket du siger til "intuitivt"), bør du ikke bruge forbegstaverne fra de kasus hveri disse semantiske (?) stsrrelser under givne ("normale" e ler "legiske") omstændigheder står. Vore diskussioner har viist, hvor let det fører til misforståelse.

§ 23, s. 32: Her har lighedstegnet efter min mening ~~maxx~~ en tredje funktion. Det udtrykker nemlig "vil ved omskrivning til en finit sætning i aktiv få den syntaktiske funktion subj,obj. osv. i forhold til V". I så fald har vi her ikke med intuitivt-semantiske eller "legiske" stsrrelser at gøre, men med "ormalt-spræglige" eller "funktionelle".

I så fald bliver refleksivpræsen i § 25 ikke en "ormalt-spræglig begrundelse" (hvilket umuligt også ville udvide begrebet "begrundelse" ud over al rimelighed), men et normalt-sprægligt forholds, der står i et bestemt forholds til transformationsreglerne, ~~men~~ kan udnyttes i den spræglige beskrivelse.

De senere "regneregler" og ligninger kan altså føres tilbage til det simple forholds at det reflektive objekt ved et verbum altid repræsenterer det samme designatum som det led der ved transformationen til en finit sætning (i aktiv) vil være subjekt (henh. står i nominativ), og derfor står i samme person og tal (en styrelse der er obligatorisk, dvs. ikke semantisk motiveret ved "fast refleksiv").
(fortsættelse følger).

Så vist jeg ser, drejer det sig om "definitionestrategi": Man har i tysk det forhold at transformationen til finit aktiv sætning og transformationen til "fast refleksiv" altid giver samme værdi for N^1 (fordi refleksivet altid kongruerer med nominativet i en finit aktiv sætning). Men der nu tilfølde hvor man kommer til et sikrere resultat ved at benytte "envejen" ad refleksivpræsen, eller bør man ikke definere N^1 (efter sit pålydende) som det led der kommer til at stå i nem. (på subjektpladsen) i en finit aktiv sætning (og eventuelt anføre refleksivpræsen som et pedagogisk hjælpemiddel i tvivlstilfælde, hvis sådanne skulle kunne optræde).

I så fald synes den højst dubiske "bevisførelse" i § 28 at blive overflødig; den synes (som af SpH påpeget) at være på en ufersvarlig tvetydighed af lighedsteagnene og identitetsbegrebet. Efter min mening (som jeg dog ikke er sikker på at kunne føre strengt bevis for) er resultatet på en eller anden måde smuglet ind i definitionen af N^1 , idet dette dels er det intuitivt opstillede "legiske subjekt" eller "semantiske agens" (alias: det led der bliver subjekt ved transformationen til finit aktiv sætning), dels "formaldefineres" ved refleksivets kongruens.

Først knytte et par bemærkninger til fremstillingen § 28 stk. 3 ff., dernæst til GBs endelige formulering.

$N^1 : N^3$ er en følge ("Folglich") af definitionen. Lighedsteagnet betyder: "i den foreliggende sætning må iflg. være symboliseringsregler hhv. det samme ord (ich) symboliseres både som N^1 og som N^3 . I den flg. sætning (en afferdern) ser det ud som om man beviser hvad man vidste "im veraus". I ligningen $A^2 \neq N^3$ bemærker man at N er defineret ved et formelt kriterium (refleksivets kongruens), mens A henstår som intuitivt defineret.

Men hverfra har vi vor "viden" om koeficienten" til affer-
størrelsen ^{"lig med"} eg er "antagelsen" A^N ; N^A ikke blot en mekanisk an-
vendelse af vores "intuitive" symboliseringssregler? Jeg me-
ner ikke at det er tilladeligt at bruge den almindelige alge-
bra når alle symboler er så ugenomsigte som her.

Definitionen af A^N i sidste stk. på s.37 ("bisher") stemmer
ikke med den foreløbige def. s.m. 31, hvor A snarest er intuitivt-
semantisk defineret som et sætningssted (ikke blot som
en kasus). Det behovs derfor ikke nogen "erweiterung"
og en sådan fremvisning ikke af vores "regnesoperationer", men
liggør i de traditionelle transformationsregler der er
grundlaget for intuitiønen. § 26 giver altså ikke nogen formal
definitiøn eller kriterium på A, i analogi med formaldef. af
 N^A og de to signaturer er derfor af forskellige logiske karakter.

GBs opstilling af 4/4 62 begynder med nogle såkaldte "kon-
klusionsregler". Så vidst jeg, er det blot de sædvanlige
definitioner af tra sitivitet og symmetri.

De nærmest følgende "identifikationsregler" ville jeg
ligeledes kalde "brugarsregler" eller definitioner for de anvendte
signaturer (men IR.1 lader mig i stikken i tilfælde som
wir sind einfache Leute). ~~Det er dog ikke identifikationsregler~~
~~men de kan defineres ved hjælp af de nærmeste konklusionsregler~~
~~og de kan ikke kaldes identifikationsregler~~

Man ser ikke hvorfor det er nødvendigt at give forskellige
definitioner af N^1 og N^N (n IR.1 synes at være overflødig-
eg IR.4, vil være overflødig, hvis man definerer N ud fra
transformations til finit aktiv sætning).

GR.1-2 kan jeg ikke oversætte til et sprog som min alge-
braisk utrænede hjerne kan forstå. Præmissen må vel sige
at meget nemt: Hvis man anvender den her foreslagte symboli-
sering, eg hvis de relationer der angives ved vores ligheds-
tegn er symmetriske og transitive, så vil man kunne genera-

8
keefficienten x ved finit verbum til keoff. ved
lisere fra maxfrikvensamlingxtilxmedfrikvensamlingx
infinit verbum (eg omvendt).

Bemerkning 6° er farlig; indikerer den ikke at man kan foretage alle mulige additions- og multiplikationsmånsver med indekserne. Man må vel nesjes med at sige at de betegner en asymmetrisk og transitiv relation?

Mine indvendinger kan altså samles i en eneste: er det ikke meget simpelere & klarere at definere A, N og D ud fra kasus ved transformatsionsen til finit aktiv sætning?

Efter dette kan man også oprage; er det din mening at du har givet andet end mere end et evenmæde praktisk netatienssystem, ved hjælp af hvilket man med nogle få bogstaver kan angive ~~xxxxxxxxxxxx~~ rang- og styrelsesforhold i en given sætning og karakterisere et verbum ud fra dets konstruktionsmuligheder, dels ~~xxx~~ (i leksika og grammatikker) som en ultim-ahert anvisning, dels i en ~~kkk~~-funktional klassifikation af verberne. Giver din metode nye defini-
tionskriterier eller kriterier på "afhængighed", "styrelse"? Hr den en "alge-
bra" der tillader egentlige "regnes operationer" eller som inde-
holder almene bidrag til en forbedret opstilling af den spregelige
kombinationslære i Hjelmslevs eller Spanghs forstand?

H.m.e.: er det din tanke at dit store arbejde ud over en dybt-
ghende redegørelse for de tyske verbers konstruktionsfernehed
giver nye bidrag til den almene grammatik?

Nu kommer mine gæster, og jeg må slutte
far i dag.

Venlig hilsen